

MADDE YATIRILDIKTAN
SONRA SELEN DÖKÜMAN

Çaka Bey
- İzmir

131 MAYIS 1993

ŞEKER,

Mehmet (Yrd. Doç. Dr.), "Çaka Bey ve İzmir Tarihindeki Yeri", Dokuz Eylül Üniversitesi, Çarşamba Konferansları, İzmir, (1987), 313 - 323.

Çaka Bey

26 MAYIS 1993

ŞEKER,

Mehmet (Yrd. Doç. Dr.), "Çaka (Çakan) Bey ve Tarihteki Yeri", Türk Dünyası Tarih Dergisi, (1987), 40 - 42.

MADDE YATIRILDIKTAN
SONRA SELEN DÖKÜMAN

SELÇUKLU ÇAĞINDAKİ İZMİR TÜRK BEY'İNİN

ADI : ÇAKA MI, ÇAGA MI, ÇAKAN MI? *

Ibrahim Kafesoğlu

mek şer'an lâzım olur deyü fetvâ-yi şerife dahi verilmekle, ehl-i islâm üzerinden kefare-i mesfûrenin mazarratın def' için berren düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nâzım-ı menâzîmü'l-ümem nizâmü'l-âlem vezîr-i a'zam Mehmed Paşa edâm-allahu-te'âlâ ... umûmen asâkir-i mevfüre ile inşâallahu-te'âlâ evvel bahâr-ı hüceste âsârda hareket eylemek üzre me'mûr ve ziyâde piyâde asâkir tedârîki iktizâ etmekle, sinin-i sâbıkada Engürüs seferlerinc tahrîr olunduğu üzere bu def'a Bosna havâlisinden güzîde ve tuvana piyâde Bosna Levendâtı tahrîr olumak muktazî olmağın, bundan akdem Engürüs seferine ol-havâliden tahrîr olunan levendâta onar kuruş bahşîş verile-gelüp, lâkin bu sefer bir mîkdar mesâfe-i ba'ide olmağla, ancak bu seferde ikişer kuruş dahi zamm ve beher neferine on ikişer kuruş bahşîş ve ulûfe ve ta'yinatları ile mühimmât-ı sâireleri, sene-i sâbık mücebince verilmek üzere, Bosna ve Hersek sancaklarından, beher bayrak altında tamam ellîşer nefer mevcûd olmak üzere ve beher bayrağa dörder zâbitan harçları zammı ile elli dört harç olmak üzere her neferine on ikişer kuruş bahşîş ve ayda ikişer buçuk kuruş dahi, iki aylık beş ulûfeleri ve Ordû-yı Hümâyun'un gelüp mülhak olunca, ber-vech-i tahmîn ikişer aylık zahîre bahâları ve mekkârî beygîrlerin ücretleri verilmek şartîle, zabt u zabta ve a'mâl-i asâkire kâdir, tecrübe olunmuş yarar bölük-başılar nasb ve levendâtı dahi Bosna ve Hersek sancaklarından alîl ve marîz ve amel-i manda ihtiyar olmamak şartîle, gâyet güzîde ve mümtaz ve meydân-ı mu'arekede ser efrâz ve cenk ü harbe kâdir tuvana ve bahâdır yiğitlerden senin ma'rîfetinle ve Der-sa'âdet'den ta'yîn ve irsâl olunan zîdemecdühu mübâşeretile intihab ederek cümlesün mükemmel silâh ve bisatlı ve tüfenklü olmak şartîle mecmû'u yüz bayrak beş bin piyâde levendât tahrîr ve levendât-ı merkûm sonra yoklama olundukda, bir nefer noksan ve nâ-mevcûd gelecek olur ise, mes'ûl ve mu'âteb olmanı mukarrer bilüp, âna göre hareket ve vech-i meşrûh üzere cümlesin ... temîl ve hâzır ve müheyya ettirilüp, ba'de't-temîn ... arz ve i'lâm ... olunmak fermânım olur ise müterakkîb olup, âna göre amel eyliyesün deyü emr-i şerîf verilmiştir¹.

Fi. 27 Şevval Sene 1122 (19 Aralık 1710).

1 Aynı Defter, Varak 29/a.

* II. Milli Türkoloji Kongresinde (5-9 Şubat 1979) tebliğ olarak sunulmuştur.

1 A. Komnena, *Alexiad* /Ing. terc./, London, 1967, s. 183-187, 214.

21 MAYIS 1992

37) Kurat, Akdeş Nimet:

030731

~~Çaka Bey.~~ İzmir ve Ciovarındaki Adaların İlk Türk Bey M. S.
1081-1086. 3. Baskı, Ankara, 1966. 62 S. : 1 Karte.
(Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları ; 24. 9.B2.üä)
Sign.:58303

38) Kurat, Akdeş, Nimet:

Çaka. Ortazamanda İzmir ve Yaninindeki Adaların Türk Hâkimi.
İstanbul, Devlet Basımevi, 1936. 34 S. : 1 Karte.
(Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınlarından ; 1)
Sign.:59782

Çaka Bey (030731)

YÜKSEK YERLEŞİM BAKANLIĞI
T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

21 Ocak 2014

C

Çaka Bey

Çaka (or possibly Çakan) **Bey** was a Turkish emir who founded an Islamic polity based on the town of Smyrna (modern İzmir) in or just before 473–4/1081, one of a number of states set up by Turkish military strongmen in Anatolia in the years following the Saljūq victory over the Byzantines at Manzikert (Malazgirt, 463/1071). Very little is known about his activities during his period of rule, and our knowledge is based almost exclusively on *The Alexiad*, a Greek biography of the Byzantine emperor Manuel I Komnenos written by his daughter Anna towards the middle of the sixth/twelfth century, in which Çaka Bey is referred to as “Tzachas.” He is also referred to in the semi-legendary eighth/thirteenth century text the *Danışmendname*, although the nature of that text makes it difficult to extract any firm historical data about him.

Çaka Bey had been in the court of the Byzantine emperor Nikephoros III until the latter’s abdication in 473–4/1081, having been captured in a battle in which he showed great courage and skill. He had been given large gifts and the official title

of protonobellisimos by the Byzantines, but in that year he rose up against them after finding his position at court downgraded following the appointment of Alexios I as the new Byzantine Emperor. He declared independence at Smyrna, later adopting the imperial regalia and the title Basileus (“emperor”) just before he besieged Byzantium. He launched a series of attacks from Smyrna against Byzantine islands in the Aegean (c. 482–4/1089–91) and captured Chios, Samos, Mitylene (Lesbos), and Rhodes, among others. He was aided by a Greek engineer from Smyrna, who helped him construct a fleet, and some scholars believe that he was in alliance with the renegade rulers of Cyprus (Rapsomates) and Crete (Caryces). In 483–4/1090–1, he took part in the unsuccessful Pecheneg siege of Constantinople, but was forced to withdraw to Smyrna, having suffered little loss to his troops. The Byzantines recaptured most of his lands in 484–5/1091–2, after which he was confined to Smyrna and ceased to be a serious threat to them.

Some scholars (following Anna Komnene) believe that Çaka Bey was murdered in 486/1093 by his son-in-law, Kılıç Arslan

ÇAKA BEY

MADDE YATIRILDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

16 HAZİRAN 199

Ö N S Ö Z

(İzmir Antikite Sevenler Kurumu) tarafından 1934 tarihinde bastırılan (İzmir Rehberinde) İzmirli ilk zapteden Selçuk kahramanlarından (Çaka) beye pek az yer verilmişti. 935 yılında Ege bölgesinde incelemeler yapan sayın Türk Tarih Kurumunun kıymetli üyelerinden Üniversite tarih doçenti Nimet Kurat bu Türk kahramanının daha geniş ölçüde tarihçesini yazmağı üzerine almıştı. Kıymetli doçent bu eserini yazmakla İzmir Antikite Sevenler Kurumuna ve Ege tarihine büyük Türk tarihine bir armağan vermiş oluyorlar. İzmir Vilâyetinin eski valisi ve o bölge Antikite Sevenler Kurumunun en eski arkadaşı olmak vasfı ile bu kıymetli eseri bastırarak İzmirin kıymetli ve çalışkan kurumuna arkadaşça yardım etmiş oluyoruz. Nimet Kurat'a takdir ve teşekkürlerimizi sunarız.

Trakya Umumî Müfettişi
Edirne ve yöresi Eski Eserleri Sevenler
Kurumu Onursal Başkanı
K. Dirik

İZMİR YAKININDAKİ ADALARIN İLK TÜRK HÂKİMİ Ç A K A

Dr. Phil. Akdes Nimet Kurat
İstanbul Üniversitesi Tarih Doçenti

1071 Melâzgirt (Mantzikiert) deki Türk zaferi Bizans İmparatorluğu için ilk kat'i ölüm darbesi idi. Bu mağlûbiyeti müteakıp çok az bir zaman içinde Türk atlıları ta Marmara ve Akdeniz kıyılarına kadar ilerlemişler ve birçok yerleri bir daba terketmemek şartı ile işgal etmişlerdi. Anadolu Bizanslılardan alınırken bilhassa Kutulmuş adlı kumandanının oğulları şan ve şeref kazanmışlardı. Sonra, Artuk, Tutuk, Afşun, Danişment, Mengüçik v. s. gibi kahramanların adları da Anadolu Türk fütühatında çok mühim yer tutar. Türk Beyleri aynı zamanda muhtelif cephelerden ilerlemişlerdi. Kutulmuşoğlu Süleyman (sonraki Süleyman Şah.) Cenubi Anadoluyu almakla meşgulken, Kızıllırmak ve Yeşillırmak havzalarını Danişment Bey zaptetmekte idi; buraları 1074 tarihindenberi Türklerin eline geçmiştir. Danişment Beyle birlikte, Danişment namede verilen malûmata göre, Çavuldur Çaka adını taşıyan birisi zikrediliyor; Bizans kaynaklarında Ç a h a adile zikrolunan, İzmirin ilk Türk hâkimi ile bu Çakanın aynı adam olup olmadığını kat'iyyetle kaynakların verdiği malûmattan her iki ismin aynı şahsa ait olduğunu zannetmek mümkün gibi görünüyor.

Bu meseleye temastan önce o sırada Bizans İmparatorluğunun vaziyetini gözden geçirelim. Bizans